

SPRAWOZDANIE Z PRAC KOLEGIUM REDAKCYJNEGO „PORADNIKA JEZYKOWEGO” W KADENCJI 2019–2022

W niniejszym *Sprawozdaniu...* zawarto dane dotyczące pełnych roczników „Poradnika Językowego” [PorJ] za lata 2019, 2020, 2021 oraz 5 zeszytów czasopisma, które ukazały się lub zostały przygotowane do druku w roku 2022. Wynika to z terminów, w których odbywały się Walne Zgromadzenia Członków Towarzystwa Kultury Języka w 2019 i 2022 r.

1. SKŁAD REDAKCJI

W okresie sprawozdawczym skład Kolegium Redakcyjnego PorJ, a także Rady Redakcyjnej PorJ, był stały. W skład Kolegium Redakcyjnego PorJ wchodził: prof. dr hab. Stanisław Dubisz – redaktor naczelny, dr hab. Jolanta Chojak, dr hab. Wanda Decyk-Zięba – zastępca redaktora naczelnego, dr Ewelina Kwapien, prof. dr hab. Radosław Pawelec, dr Marta Piasecka – sekretarz Redakcji (w 2019 r.). Od roku 2020 funkcję sekretarza Redakcji pełniła dr Milena Wojtyńska-Nowotka, a przez cały okres sprawozdawczy w pracach redakcyjnych z określonymi zakresami kompetencji brały także udział: mgr Urszula Dubisz – redakcja językowa, mgr Monika Czarnecka – tłumaczenia, mgr Halina Maczunder – korekta wydawnicza. Należy podkreślić, że prace redakcyjne przebiegały zgodnie z przyjętym harmonogramem mimo utrudnień wynikających z pandemii SARS-CoV-2.

2. SYTUACJA FINANSOWA CZASOPISMA

Sytuacja finansowa czasopisma w okresie sprawozdawczym była zmienna. W latach 2019–2020 PorJ ukazywał się dzięki dwuletniej dotacji MNiSzW (decyzja nr 652/P-DUN/219), która w pełni pokrywała koszty opracowania materiałów i ich edycji. W 2021 r. sytuacja finansowa była zła, ponieważ dotacja się wyczerpała, a nie został ogłoszony na rok 2021 nowy konkurs MEiN (konkurs taki został ogłoszony dopiero w październiku tego roku na lata 2022–2023). W tej sytuacji PorJ ukazywał się dzięki oszczędnościom Domu Wydawniczego „Elipsa” i Towarzystwa Kultury Języka. Jeden zeszyt (8.) uzyskał także dofinansowanie z Fundacji Języka Polskiego. Sytuacja ta wymusiła zmniejszenie objętości czasopisma, ale został w pełni zachowany harmonogram edycji. Ten stan trwa również obec-

nie, ponieważ nie wiadomo, czy PorJ uzyska jakąkolwiek dotację ze strony MEiN. Redakcja może wydać i przygotować do druku pięć zeszytów PorJ 2022 (z dotacji celowych Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej oraz projektu „Dialog pokoleń”, a także z oszczędności Wydawcy i Towarzystwa), na pozostałe pięć zeszytów środków brak. Stawia to pod znakiem zapytania możliwość dalszego ukazywania się czasopisma, gdyż próby uzyskania dotacji z innych źródeł, podejmowane przez Zarząd Główny TKJ i Redakcję PorJ, nie przyniosły żadnych rezultatów. Po 120 latach od powołania czasopisma rok 2022 może być jego rokiem ostatnim.

3. POSIEDZENIA KOLEGIUM REDAKCYJNEGO I PROCES WYDAWCZY

W roku 2019 odbyło się dziesięć stacjonarnych posiedzeń Kolegium, a w latach 2020–2021 – w związku z sytuacją pandemiczną posiedzenia Kolegium odbywały się zmiennie – zdalnie (po siedem) lub stacjonarnie (po trzy). Na rok 2022 – do marca, tj. do momentu oddania do druku pierwszych pięciu zeszytów PorJ – zaplanowano trzy posiedzenia. Przez cały okres sprawozdawczy nakład czasopisma wynosi 500 egzemplarzy, a objętość kolejnych roczników jest następująca:

2019 r. – 10 zeszytów – 81 ark. wyd., średnio jeden zeszyt = 8,1 ark. wyd.;

2020 r. – 10 zeszytów – 87 ark. wyd., średnio jeden zeszyt = 8,7 ark. wyd.;

2021 r. – 10 zeszytów – 79 ark. wyd., średnio jeden zeszyt = 7,9 ark. wyd.;

2022 r. – 5 zeszytów – 50 ark. wyd., średnio jeden zeszyt = 10 ark. wyd.

Jak widać, mimo zmiennej sytuacji finansowej udało się zachować rytmiczność edycji PorJ. W 2021 r., jak już zaznaczono, uwarunkowania finansowe wpłynęły na zmniejszenie objętości czasopisma. Duża objętość półrocznika 2022 wynika z tego, że został wydany z. 1. jako zeszyt specjalny z dotacji Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej o objętości 22 ark. wyd.; pozostałe cztery zeszyty zostały złożone w standardowej objętości ok. 7 ark. wyd.

4. ZESZYTY TEMATYCZNE PORJ

Corocznie część zeszytów PorJ miała wyraźny profil tematyczny. Oto ich różnicowanie:

2019 r. – 6 zeszytów: z. 1. – dialog pokoleń – dialektologia; z. 2. – logopedia; z. 4. – historia języka polskiego; z. 6. – glottodydaktyka; z. 7. – mowa nienawiści, przemoc w języku, manipulacja językowa; z. 9. – semantyka.

2020 r. – 7 zeszytów: z. 3. – język polski poza granicami kraju, glottodydaktyka polonistyczna; z. 4. – nowe formy wypowiedzi i formułowania treści w publikatorach (klasycznych i elektronicznych); z. 5. – terminologia różnych dyscyplin naukowych; z. 6. – polszczyzna 20-lecia międzywojennego (1918–1939); z. 8. – elektroniczne korpusy historyczne języka polskiego; z. 9. – semantyka, komentarze metatekstowe; z. 10. – historia języka polskiego – słownictwo.

2021 r. – 7 zeszytów: z. 3. – przyroda i klimat w języku; z. 4. – język sportu; z. 5. – kontakty językowe, glottodydaktyka; z. 6. – logopedia; z. 7. – język mniejszości narodowych w Polsce; z. 8. – język w medycynie; z. 9. – semantyka.

2022 r. – 3 zeszyty: z. 1. (specjalny) – polsko-ukraińskie spotkania polonistyczne; z. 3. – polski język migowy; z. 4. – glottodydaktyka polonistyczna, kontakty językowe.

Idea zeszytów tematycznych spotkała się z dobrym odbiorem Czytelników, pozwala ona bowiem na zestawianie swego rodzaju kompendiów wiedzy na dany temat. Można też powiedzieć, że w zróżnicowaniu zeszytów tematycznych PorJ jest zawarty swego rodzaju dzisiejszy „kod genetyczny” czasopisma.

5. ZRÓŻNICOWANIE POZYCJI BIBLIOGRAFICZNYCH PUBLIKOWANYCH W PORJ

Dane te przedstawia zamieszczone niżej zestawienie.

Lp.	Rubryka w PorJ	Liczba pozycji				Razem
		2019	2020	2021	2022 (1. półrocze)	
1.	Artykuły i rozprawy	65	63	57	42	227
2.	Objaśnienia wyrazów i zwrotów	8	6	7	3	24
3.	Gramatyki języka polskiego	7	6	1	1	15
4.	Sprawozdania, uwagi, polemiki	2	5	3	–	10
5.	Recenzje	18	10	6	1	35
6.	Słowa i słówka	6	4	7	1	18
7.	Lufcik językoznawczy	–	–	1	–	1
8.	Biogramy i wspomnienia	–	4	2	1	7
9.	Listy	1	–	–	–	1
10.	Bibliografie	–	–	–	1	1
11.	Recenzenci PorJ	1	1	1	–	3
	Razem	108	99	85	50	342

Łatwo można zauważyć, że wśród tych publikacji wyraźnie dominują te, które są oryginalne naukowo, mają charakter kreatywno-interpretacyjny (artykuły i rozprawy, objaśnienia wyrazów i zwrotów, gramatyki języka polskiego), które stanowią ~78% opublikowanych pozycji. Drugie miejsce zajmują pozycje z zakresu upowszechniania wiedzy (recenzje, *Słowa i słówka*, *Lufcik językoznawczy*) – ~16%, a publikacje czysto informacyjne (sprawozdania, uwagi, polemiki, biogramy i wspomnienia, listy, bibliografie, recenzenci) stanowią zaledwie 6% opublikowanych tekstów. Dane te jednoznacznie wykazują naukowy charakter czasopisma, a jakość i liczba publikacji decydują o oddziaływaniu PorJ na rozwój językoznawstwa polonistycznego tak w Polsce, jak i w ośrodkach zagranicznych. Szczegółowe wykazy publikacji zawierają *Spisy zawartości...* poszczególnych roczników PorJ.

6. AUTORZY PORJ

Autorzy publikujący w PorJ wywodzą się z kilkudziesięciu ośrodków naukowych – krajowych i zagranicznych – i mają zróżnicowany status naukowy.

2019 r.: 83 autorów, w tym 39 prof. dr. hab. i dr. hab.; 44 dr. i mgr. z 20 ośrodków krajowych i 3 zagranicznych (Ukraina, Kanada, Korea Płd.).

2020 r.: 88 autorów, w tym 45 prof. dr. hab. i dr. hab.; 43 dr. i mgr. z 23 ośrodków krajowych i 2 zagranicznych (Litwa, Ukraina).

2021 r.: 75 autorów, w tym 30 prof. dr. hab. i dr. hab.; 45 dr. i mgr. z 22 ośrodków krajowych i 3 zagranicznych (Ukraina, Belgia, Kanada).

2022 r. (1. półrocze): 50 autorów, w tym 21 prof. dr. hab. i dr. hab.; 29 dr. i mgr. z 12 ośrodków krajowych i 2 zagranicznych (Ukraina, Brazylia).

Lista ośrodków krajowych, z których wywodzą się autorzy publikacji w PorJ w latach 2019–2022 jest następująca: UW, UŁ, UAM, UW-M, UZiel., UŚl., UJ, UPed. Kraków, UWr., UMCS, UGd., UKoch. Kielce, UDług. Częstochowa, UKSW, UMK, UOp., URz., USzcz., UBydg., UBiał., KUL, USWPS, IJP PAN, ISław. PAN, IInf. PAN, IBL PAN, APS Warszawa, Uczelnia Warszawska, Mazowiecka Uczelnia Publiczna Płock, WSZ im. B. Prusa Warszawa, WSZ Nowy Targ, WUM, RJP PAN, TKJ, badacze niezależni – łącznie 36. Jeśli chodzi o ośrodki zagraniczne, to są to: Uniwersytet Wileński (Litwa), Uniwersytet Lwowski (Ukraina), Przykarpacki Uniwersytet Narodowy w Iwano-Frankiwsku (Ukraina), Katolicki Uniwersytet w Louvain (Belgia), Mac Master University Toronto (Kanada), Uniwersytet w Seulu (Korea Płd), Universidade Federal do Paraná (Brazylia) – łącznie 7.

Z danych tych wynika, że PorJ jest czasopismem znanym i cenionym w ponad 40 naukowych ośrodkach krajowych i zagranicznych, co potwierdza jego ogólnopolski i międzynarodowy obieg naukowy.

7. REJESTRACJA CZASOPISMA W ELEKTRONICZNYCH BAZACH DANYCH I MINISTERIALNA PUNKTACJA PORJ

PorJ jest rejestrowany / indeksowany na elektronicznych listach / w bazach danych ICI Journals Master List, Scopus, CEEOL, Pol-index, Scholar Google, EBSCO Publishing, Inc. Był także rejestrowany na liście ERIH. Umowa z EBSCO Publishing, Inc. w sprawie indeksacji PorJ została zawarta 25 VI 2021 r. Określa to wysoką pozycję rankingową czasopisma i świadczy o jego międzynarodowym odbiorze.

Nie znajduje to jednak odzwierciedlenia w ministerialnej punktacji czasopism. Do połowy roku 2019 PorJ miał najwyższą ocenę punktową za oryginalną publikację naukową = 15 pkt wśród naukowych czasopism polskojęzycznych o określonym profilu naukowym. Był uwzględniony na tzw. liście C MNiSzW. Przeprowadzona w tymże roku (z opóźnieniem i według nieznanych kryteriów) nowa klasyfikacja czasopism naukowych spowodowała degradację naszego czasopisma, które w nowej punktacji otrzymało tylko 20 pkt w sytuacji, gdy

czasopisma mające dotąd taką samą punktację jak PorJ (tj. 15 pkt) otrzymały punktów 40 lub 70. Powody takiej decyzji nie są nam znane, a MNiSzW nie przewidziało postępowania odwoławczego. Nasze stanowisko w tej kwestii dobrze odzwierciedla petycja prezesa Zarządu Głównego TKJ, skierowana do ministra Jarosława Gowina, którą podaliśmy do publicznej wiadomości (zob. PorJ 2019, z. 9, s. 7–9). Na tę petycję – jak dotąd – brak jakiegokolwiek odpowiedzi. Trzeba dodać, że w tej sprawie skierowały także wystąpienia do ministra J. Gowina Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN oraz Komitet Językoznawstwa PAN i również nie otrzymały merytorycznej odpowiedzi, chociaż – co podkreślić trzeba – formalne odpowiedzi otrzymały.

Przekształcenie MNiSzW w MEiN spowodowało dalsze zmiany w punktacji czasopism. PorJ uzyskał, co prawda, podwyższenie punktacji do 40 pkt (z przyczyn nam niewiadomych), ale inne czasopisma z tego samego poziomu uzyskały pkt 70 i 100 (również z przyczyn niewiadomych). Poświadcza to iluzoryczność i woluntarystyczność działań ministerialnych oraz *de facto* fikcyjność istniejącej listy klasyfikacyjnej, a także absurdalność prowadzonej w tym zakresie polityki naukowej. Nie miałyby to żadnego znaczenia, gdyby za tym nie szły dotacje ministerialne. W ten sposób jedne czasopisma skazuje się na zagładę, inne zaś się „nobilituje” i tu intencje decydentów dają się już odczytać jednoznacznie.

PorJ ukazuje się od 120 lat i bardzo różnie bywał traktowany przez administrację państwową – i dobrze, i źle. Należy mieć nadzieję, że po obecnych latach złych powrócą lata dobre.

8. NAJBLIŻSZA PRZYSZŁOŚĆ PORJ

Przyszłość naszego czasopisma rysuje się alternatywnie – albo będzie mogło nadal się ukazywać, albo rocznik bieżący będzie jego rocznikiem ostatnim. Pozytywnie rysuje się przyszłość, jeśli chodzi o kwestie merytoryczne (plany publikacji, zawartość teki redakcyjnej, zeszyty tematyczne), jednakże niepewna sytuacja finansowa stawia pod znakiem zapytania możliwość ukazywania się PorJ. Ważne jest to, że PorJ jest czasopismem atrakcyjnym dla Autorów – językoznawców polonistów, slawistów, logopedów. Rejestr naszych Autorów sukcesywnie się powiększa, jest wielopokoleniowy i wielośrodowiskowy. Jest więc PorJ czasopismem potrzebnym i to – z punktu widzenia Redakcji – jest wartością najistotniejszą.

9. PODZIĘKOWANIA

W imieniu Kolegium Redakcyjnego PorJ i swoim własnym składam serdeczne podziękowania za współpracę i pomoc w minionej kadencji 2019–2022 p. prof. dr. hab. Józefowi Porayskiemu-Pomście, prezesowi Zarządu Głównego Towarzystwa Kultury Języka, p. dr. Włodzimierzowi Ulickiemu, dyrektorowi Domu Wydawniczego „Elipsa” – wydawcy PorJ oraz donatorom: Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, Fundacji Języka Polskiego i projektowi „Dialog pokoleń”.

Ze swej strony serdecznie dziękuję wszystkim Państwu, którzy przyczynili się do redagowania czasopisma oraz zapewnienia mu właściwego poziomu naukowego i przychylnego odbioru.

10. POST SCRIPTUM

Z „Poradnikiem Językowym” jestem związany od pięćdziesięciu lat, ponieważ w nim właśnie został opublikowany w 1972 r. mój pierwszy artykuł naukowy, a przez lata następne w sposób ciągły były tu zamieszczane moje publikacje. W 1999 r. wszedłem w skład Kolegium Redakcyjnego PorJ, a od 2008 r. byłem redaktorem naczelnym czasopisma i przewodniczącym jego Rady Redakcyjnej. Używam świadomie czasu przeszłego, ponieważ ten zeszyt PorJ jest ostatnim, w którym występuję w tej roli. Czas spędzony w Redakcji „Poradnika Językowego” był trudny, ale i pełen satysfakcji, pozostaje więc w mojej dobrej pamięci. Mam również nadzieję, że dla Autorów, Czytelników i Przyjaciół „Poradnika Językowego” nie był to czas stracony.

Stanisław Dubisz
(Towarzystwo Kultury Języka, Warszawa,
e-mail: stdubisz@gmail.com)